

Ergenlerde Cinsel Eğitimin Okullardaki Yeri ve Önemi: Farklı Ülkelerden Uygulamalar

The Position and Importance of Sex Education for Adolescents in the Schools: Practices from Different Countries

Burak Can KORKMAZ^{1a}

^a Öğretmen, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

ORCID: 0000-0002-7122-9289

b.korkmaz@hss18.qmul.ac.uk

Anahtar

Kelimeler:

- 1.Cinsel eğitim
- 2.Ergenlik
- 3.Eğitim

Keywords:

- 1.Sex education
- 2.Adolescence
- 3.Education

Geliş Tarihi:

30.01.2023

Kabul Tarihi:

25.04.2023

Yayın Tarihi:

30.06.2023

Öz

Ergenlerin yaşadıkları biyolojik, psikolojik ve sosyal değişimler sebebiyle çevrelerinden alacakları destek içinde buldukları dönemin sağlıklı bir şekilde atılması açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu bilinç ile hareket eden ülkeler cinsel eğitimi düzenli bir şekilde okullarda vermektedirler. Cinsel eğitimin okul müfredatına dahil edilmediği ülkelerde ise ergenler ailelerinden de yeterli desteği görmedikleri takdirde denetimsiz bir bilgi akışına maruz kalabilmektedirler. Bu noktada, cinsel eğitimin hangi ortamlarda kimler tarafından ne ölçüde verilmesi gerektiği konusunda fikir birliğine varılamamıştır. Bu sebeple bu çalışma, ergenlerde cinsel eğitimin okullardaki yeri ve önemini farklı ülkelerden uygulamaları göz önünde bulundurarak incelemeyi amaçlamaktadır. Yapılan çalışmalar, Türkiye’de cinsel eğitimin okul müfredatında yeteri kadar yer almadığını göstermektedir. Diğer taraftan, dünyanın farklı ülkelerinde okullarda verilmekte olan cinsel eğitim konusunda farklı uygulamalar mevcuttur. Bu makalede sırasıyla Türkiye’de cinsel eğitimden bahsedilmiş, dünyanın farklı ülkelerinde cinsel eğitim uygulamaları açıklanmış ardından ergenler için okullarda cinsel eğitimin yeri ve önemi literatür bağlamında tartışılmıştır.

Abstract

Adolescents experience biological, psychological, and social changes. These changes make the adolescence period more challenging. Therefore, adolescents need support to get through this period in a healthy way. At this point, some countries give sex education in schools. On the other hand, many countries prefer not to include sex education in the school curricula. In these countries, parents may be unable to support their children regarding sex education. That is why adolescents are exposed to an uncontrolled flow of information. At this point, there is no consensus on how sex education should be given. Thus, this study aims to examine the position and importance of sex education in schools for adolescents by considering practices from different countries. Studies demonstrate that schools in Turkey tend to neglect sex education. On the other hand, there are various sex education practices given in schools in different countries of the world. In this article, firstly, sex education in Turkey is mentioned. After that, sex education practices in different countries are explained, and then the position and importance of sex education in schools for adolescents are discussed in the context of the literature.

Atıf: Korkmaz, B. C. (2023). Ergenlerde cinsel eğitimin dünyadaki yeri ve önemi: Farklı ülkelerden uygulamalar. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 25-44.

Citation: Korkmaz, B. C. (2023). The position and importance of sex education for adolescents in the world: Practices from different countries. *MAUN Journal of Education*, 3(1), 25-44.

¹ Sorumlu yazar/Corresponding author

Giriş

Cinsellik, bireyin yaşamının ilk yıllarından itibaren başlayan ve hayatı boyunca devam eden bir süreçtir (Abrams ve diğerleri, 2022). Çocukluktan yetişkinliğe geçiş aşaması olarak görülen ergenlik dönemi ise bireyin çok önemli biyolojik, psikolojik ve sosyal değişimler geçirmesi açısından cinsel gelişimin şekillendiği bir dönem olarak kabul edilmektedir (Hegde ve diğerleri, 2022). Ergenler bu dönemde cinsellik konusunda bilgiye ihtiyaç duyarlar ve bu sebeple çeşitli kaynaklara başvururlar (Lee ve Park, 2020). Ergenlerin cinsellik konusunda başvurmuş oldukları bu kaynakların doğru bilgileri içermesi ve gereksinimlerine uygun bir şekilde verilmesi büyük önem arz etmektedir (Öztürk ve Siyez, 2015). Bu noktada cinsellik konusunda bilgi almak istediklerinde ergenlerin başvurabileceği birçok kaynak bulunmaktadır. Ergenlerin, arkadaşlarından ve internet ortamından soyutlanması günümüzde pek olası değildir. Fakat cinsellik konusunda maruz kalacakları yanlış ve yaş seviyelerine uygun olmayan bilgilerin ortaya çıkarabileceği olumsuz sonuçlar düşünüldüğünde cinsel eğitim ergenler açısından büyük bir öneme sahiptir.

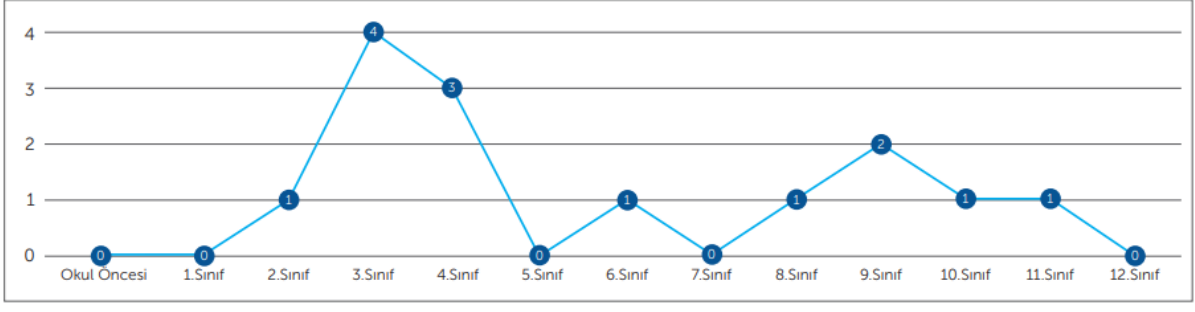
Cinsel eğitim; bireyin kimliği, çevresiyle kurduğu ilişkileri ve mahremiyeti noktasında bilgi, tutum, inanç ve değerler edinerek yaşamı boyunca cinsel sağlık açısından güçlü bir temel oluşturmasını amaçlayan yapılandırılmış bir programdır (Ismail ve diğerleri, 2015). Cinsel eğitim hem birey hem de toplum için çok büyük bir öneme sahip olmasına rağmen, 20. yüzyıla kadar bu konuda çok sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır (Tuğut ve Gölbaşı, 2019). Günümüzde ise cinsel eğitim konusunda yapılan çalışmaların gittikçe arttığı görülmektedir. Fakat araştırmalarda görülen bu artış cinsel eğitimin çocuklara doğrudan verilip verilmemesi, verilecekse ne ölçüde verilmesi gerektiği, hangi ortamlarda ve kimler tarafından verilmesinin daha faydalı olacağı gibi konularda farklı görüşler ortaya koymaktadır.

Aile, çocuk için en temel bilgi kaynağıdır. Bu noktada, ebeveynler çocuklarını çeşitli yönlerden destekleyerek hayata hazırlamaya çalışır. Özellikle cinsellik, çocuk için hayatın her alanında karşı karşıya kaldığı bir durum olması sebebi ile ebeveynlerin bu konuda kayıtsız kalmaları düşünülemez. İnfomal olarak ailede başlayan cinsel eğitim, çocuğun okula katılımının gerçekleşmesi ile formal olarak vermeye başlanır ve hem aile hem de okulun bu süreçte birlikte çocuğun ihtiyaçlarına cevap vermesi beklenir (Ünlüer ve İnan, 2021). Çocuklara cinsel eğitim verme noktasında ilk olarak ailelerin sorumlu olduğu düşünülür fakat aileler çocuklarına cinsel eğitim amaçlı bilgiler verirken yanlış inanç ve uygulamalara sahip olabilirler (Deniz ve Yıldız, 2018). Hatta aileler çocuklarına cinsel eğitim konusunda bilgi vermekten çeşitli sebeplerle kaçınabilirler. Örneğin, Erbil ve diğerleri (2010) tarafından Ordu ilinde bulunan Kadın-Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinde 192 anne ile yapılan bir çalışmada annelerin yarısından fazlasının yaşamları boyunca cinsel eğitim konusunda kendi annelerinden herhangi bir bilgi almadıkları ortaya konmuştur. Ebeveynlerinden cinsel eğitim aldıklarını ifade eden annelerin de yarısından fazlası bu aldıkları cinsel eğitimin faydalı olmadığını belirtmişlerdir. Bu çalışmada kendi çocuklarına

cinsel eğitim veren annelerin oranının yalnızca %60,8 olduğu belirlenmiş ve sonuç olarak ailelerin cinsellik konusunda konuşma oranının geçmişten günümüze artmış olsa da hala istenilen seviyede olmadığı görülmüştür. Turnbull ve diğerleri (2008) tarafından İngiliz ebeveynlerin cinsel eğitim konusundaki tutumlarına dair yapılan çalışmada ise ebeveynlerin bu konuda konuşmaya istekli olsa dahi utanma, rahatsız olma, bilgisiz hissetme ve beceri eksikliği gibi sebeplerle çocukları ile konuşmaktan kaçındıkları bulunmuştur. Bu nedenle çocukların cinselliğe dair bilgi alma noktasında daha çok akran grubu, medya ve internetten faydalandıkları belirtilmiştir.

Ergenlik döneminde cinsel merak had safhaya ulaşır ve ergenlerde risk alma davranışlarında büyük bir artış yaşanır (Attila ve diğerleri, 2022). Eğer ergenlerin cinsel meraklarını tatmin edecek olan gerekli bilgiye uygun kaynaklardan ulaşmaları sağlanmazsa ergenler bu bilgileri elde etmek amacıyla çeşitli kaynaklara başvururlar (Öztürk ve Siyez, 2015). Bu kaynaklar ergenlerde yanlış inanç ve tutumların oluşmasına sebep olabilir. Örneğin, Anikputa ve Horner (2021) internet kaynaklarının ergenlerin yanlış bilgiler elde etmeleri açısından risk teşkil ettiğini öne sürmektedir. İnternet ortamına benzer olarak arkadaş ortamı da ergenlerin yanlış bilgilere maruz kalmalarına sebep olabilir. Güvenilir bir bilgi kaynağı bulunmadığı takdirde ergenler için cinsellik konusunda elde ettikleri yanlış bilgiler zarar verici olsa dahi yaşam boyu devam edebilir. Ayrıca, ergenlerde cinsel risk alma davranışı ortaya çıkmaktadır. Ergenlerin cinsel risk alma davranışlarının azaltılması açısından cinsel eğitimin etkili olduğu bulunmuştur (Garzón-Orjuela ve diğerleri, 2021). Cinsel bilgi eksikliğinin yaşam boyu devam eden pek çok soruna yol açabileceği göz önünde bulundurulursa cinsel eğitimin ciddi bir şekilde ele alınması ve değerlendirilmesi gerekmektedir (Tuğut ve Gölbaşı, 2019).

Cinsel eğitim her yaş grubu için farklı özellikler taşımaktadır. Bu sebeple cinsel eğitimin çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olarak değişiklik göstermesi gerekmektedir (Güzelyurt, 2020; İsmail ve diğerleri, 2015). Fakat bu profesyonel bir bilgi birikimi gerektirir. Bu açıdan ebeveynlerin cinsel eğitim konusunda yetersiz kalabilecekleri düşünülebilir. Örneğin, Tuğut ve Gölbaşı (2019) tarafından yapılan bir çalışmada, anne ve babaların çok azı cinsel eğitim aldıklarını ifade etmiş olup bu konudaki bilgilerini arkadaş grupları ile internet gibi farklı kaynaklar tarafından elde ettiklerini bildirmişlerdir. Bu nedenle ailelerin çocuklarına profesyonel bir şekilde cinsel eğitim sağlayamayacağı düşünülebilir. Konunun uzmanı olarak öğretmenlerden oluşan okul ortamı içerisinde çocukların çok daha fazla olanağa sahip olduğu söylenebilir. Okullarda yapılandırılarak verilen cinsel eğitimin çocukların farkındalık seviyelerini artırdığı bulunmuştur (Goldfarb ve Lieberman, 2021; Özkan ve diğerleri, 2020). Sonuç olarak, cinsel eğitimin okul ortamında profesyonel bir şekilde verilmesi büyük bir önem arz etmektedir.

Şekil 1. Cinsellik ve Cinsel Davranış Kavramının Konularına Ait Öğrenme Hedefi Sayıları ile MEB Öğretim Programlarında İlişkili Bulunan Kazanım Sayılarının Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı (TAPV, 2022)

Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı (TAPV) tarafından MEB öğretim programları içeriğinin cinsellik ve cinsel davranış temel kavramı öğrenme hedefleri noktasında bütün sınıf kademeleri açısından yetersiz kaldığı bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda bulunan az sayıdaki ilişkilendirmelerin ise 3. ve 4. Sınıf kademelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Diğer taraftan, daha yüksek sınıf seviyelerinde daha az sayıda ilişkilendirme olduğu saptanmıştır (TAPV, 2022). Sonuç olarak Türkiye’de okul müfredatı içerisinde cinsellik ve cinsel davranış temel kavramını içeren öğrenme hedefleri yeteri kadar yer bulamamaktadır.

Türkiye’de cinsel eğitime bakıldığında okul programlarının cinsel eğitimi ihmal ettiği görülmektedir (Kardeş ve Karaman, 2018). Cinsel eğitim ülkemizde genellikle cinsel davranışları öğretmeyi amaçlayan sınırlı bir eğitim olarak düşünülmektedir (Ünlüer ve İnan, 2021). Hatta ergenlere verilecek cinsel eğitimin cinsel davranışları artıracığı, toplumdaki değer yargılarını değiştireceği ve erken yaşta cinsel ilişkinin önünü açacağı gibi endişeler mevcuttur (Öztürk ve Siyez, 2015). Cinsel eğitim büyük bir öneme sahip olmasına rağmen ülkemizde okul programlarında yeterince yer almamaktadır (Çalışandemir ve diğerleri, 2010). Benzer bir şekilde Yağcı ve diğerleri (2021) tarafından özellikle ergenlik döneminde bulunan öğrenciler için okul müfredatına cinsel eğitim dersinin eklenmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır çünkü ülkemizde ergenlerin bu konudaki bilgilere yanlış kaynaklardan ulaştıkları görülmektedir. Ülkemizde yapılan çeşitli araştırmalara bakıldığında ergenlerin cinsellik konusundaki bilgileri daha çok informal yolla öğrendikleri belirlenmiştir (Öztürk ve Siyez, 2015). Örneğin, Mardin’de lise kademesinde bulunan öğrenciler ile yapılan bir çalışmada öğrencilerin %31.9’u cinsellik konusundaki bilgileri arkadaşlarından öğrendiklerini belirtmişlerdir (Akça, 2020). Ebeveynler de cinsellik konusundaki sahip oldukları bilgilerin çoğunlukla internet ve medyadan geldiğini ifade etmektedirler (Bacıoğlu ve Tezel, 2020). Eğer ergenler ebeveynlerinden aldıkları bilgilere dayanırlarsa arkadaşlarından aldıkları bilgiler kadar zarar görebilirler. Medya ve internet için de aynı durum söz konusudur. Bu sebeple, ergenlerin cinsellik konusunda ihtiyaçları olan bilgilere ulaşabilecekleri en güvenilir yerler okullardır. Fakat TAPV (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da belirtildiği üzere cinsel eğitim öğrenme hedefleri açısından ülkemizde okullar

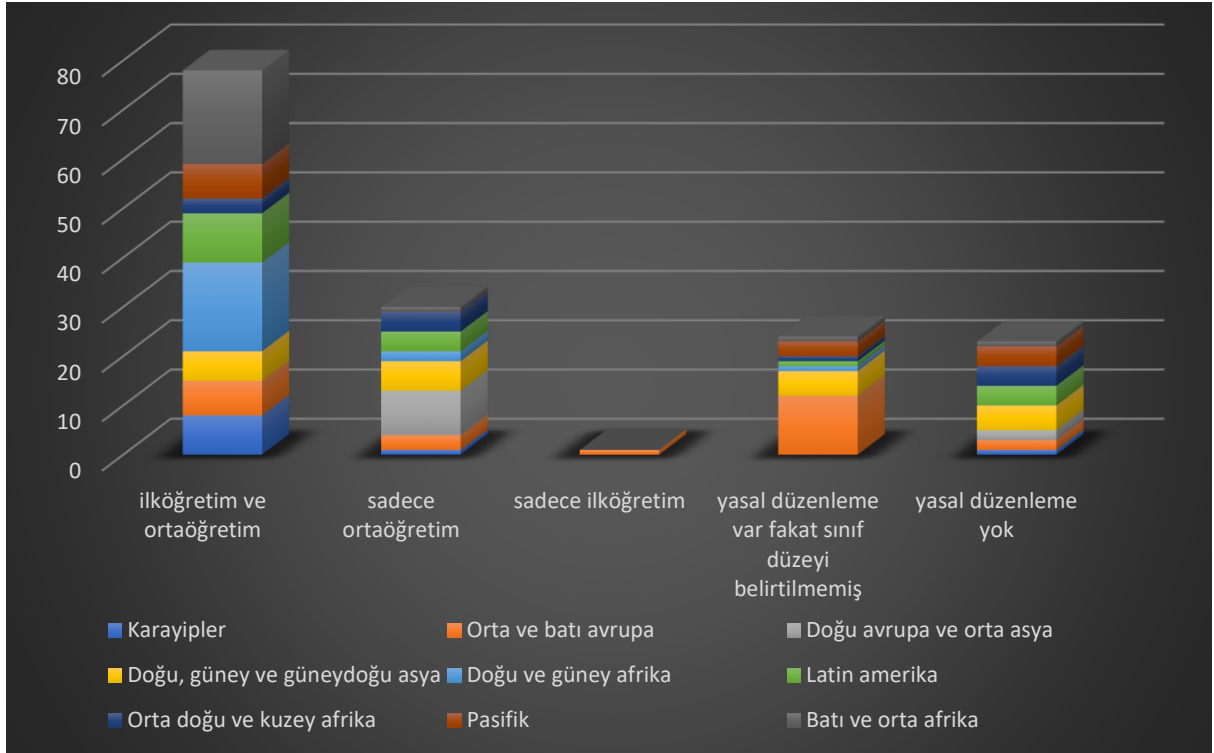
yetersiz kalmaktadırlar. Dolayısıyla ülkemizde ergenlerin cinsel eğitim konusunda güvenli bilgi kaynaklarından yoksun oldukları düşünülebilir.

Cinsel eğitimin ülke genelinde standartlarının belirlenmesi, ergenlerin cinsel sağlık ve iyi oluş halinin sürdürülmesi açısından büyük bir öneme sahiptir (Goldfarb ve Lieberman, 2021). Fonner ve diğerleri (2014) tarafından yapılan ve 63 makaleyi ele alan bir meta-analiz çalışmasına göre okullarda verilen cinsel eğitimin riskli cinsel davranışları azalttığı ve cinsel sağlık bilgisini artırdığı bulunmuştur. Okullarda verilen cinsel eğitimin faydaları göz önünde bulundurulduğunda okul temelli cinsel eğitim için politikalar ve uygulamalar geliştirmek, ergenlerin yaşam boyunca cinsel sağlığını en iyi şekilde desteklemelerine yardımcı olur (Ballonoff Suleiman ve diğerleri, 2015). Cinselliğin konuşulması bazı toplumlarda tabu haline geldiği için literatürde cinsel eğitime yönelik sınırlı sayıda çalışma mevcuttur (Teke ve Melekoğlu, 2022). Ülkemizde de cinsel eğitim konusunda literatürde sınırlı sayıda araştırma olması sebebiyle cinsel eğitimin dünyadaki yeri ve önemini incelemek, literatürdeki bu eksikliği giderme açısından yardımcı olacaktır. Cinsel eğitim konusunda gelişmiş ülkelerin çok önceden çalışmalara başlamış olduğu ve ülkemize kıyasla daha fazla araştırma ortaya koyduğu görülmektedir (Çalışandemir ve diğerleri, 2010). Hem ülkemizde cinsel eğitim konusundaki literatürün sınırlı olduğu hem de farklı ülkelerdeki uygulamaları bir arada incelemenin cinsel eğitim konusunda bütüncül bir bakış açısı ortaya çıkaracağı düşünülürse, cinsel eğitimin dünyanın farklı ülkelerindeki durumunun tek bir çalışma altında incelenmesi faydalı olacaktır.

Literatüre bakıldığında okullarda gerçekleştirilen cinsel eğitim uygulamalarının tartışılarak öneminin ortaya konduğu birçok çalışma bulunmakta fakat bu çalışmaların çoğunun güncel olmadığı görülmektedir (Dawson, 1986; Furstenberg ve diğerleri, 1985; Günçe, 1978; Halstead, 1997; Lindberg ve diğerleri, 2006; Schaalma ve diğerleri, 2004; Starkman ve Rajani, 2002; Strange ve diğerleri, 2003; Sungur, 1998; Whitehead, 1994). Cinsel eğitim konusunda yapılmış güncel araştırmaların ise ergenler dışındaki yaş gruplarını hedeflediği (Deniz ve Yıldız, 2018; Goldfarb ve Lieberman, 2021) ya da yalnızca tek bir kültür veya ülke özelinde yürütüldüğü (Çakşak, 2018; Çalışandemir ve diğerleri, 2010; Farnam ve diğerleri, 2008; Hall ve diğerleri, 2016; Kumar ve diğerleri, 2013; Mutalip ve Mohamed, 2012; Strasburger ve Brown, 2014; Yakut ve Özgü, 2013) dikkat çekmektedir. Sosyal bilimlerde yapılan çalışmaların tek bir ülke veya kültürü ele alması, araştırılan konunun kültüre özgü bir şekilde ortaya çıkan farklılıklarının değerlendirilmesini sınırlandıracaktır çünkü diğer ülkeleri göz ardı ettiği için daha dar kapsamlı bir analiz ortaya koyacaktır (Aydın ve Hanağası, 2017). Bu nedenle cinsel eğitim konusunda tek bir ülke özelinde yapılmış birçok çalışma bulunmasına rağmen bu çalışmaların birlikte ele alınarak değerlendirilmesi, daha zengin bir içeriğe ulaşılması ile daha doğru önerilerde bulunulması açısından fayda sağlayacaktır.

Dünyada Cinsel Eğitim

Literatüre bakıldığında cinsel eğitime dair yapılan çalışmaların birbirine yakın olan ülke ve kültürleri bir arada değerlendirme eğiliminde olduğu görülmektedir. Örneğin, Parker ve diğerleri (2009) Danimarka, Finlandiya, İzlanda ve Almanya gibi ülkelerin cinsel eğitim politikalarını inceledikleri çalışmalarında Avrupa ülkelerini birlikte ele almışlardır. Benzer bir şekilde, Otopo ve diğerleri (2021) lise dönemi öğrencileri açısından cinsel eğitim müfredatını incelemeyi amaçladıkları çalışmalarında Nijerya, Gana, Uganda ve Etiyopya gibi Afrika ülkelerini bir arada değerlendirmişlerdir. Aynı zamanda cinsel eğitimin Latin kültürü, doğu ve batı kültürü gibi dünyanın farklı bölgelerinde yer alan farklı kültürlerde araştırıldığı çalışmalar mevcuttur (Miskinzod, 2022; Varsa, 2020; Villar ve Concha, 2012). Okullarda cinsel eğitim ile ilgili olarak literatürde birçok çalışma bulunmuştur. Bu çalışmaların tek tek incelenmesinin ardından birbirlerine buldukları konum itibari ile yakın olan ve benzer kültürel değerlere sahip olan ülkelerin okullarda cinsel eğitim verilmesine yönelik yaklaşım ve yaptıkları uygulamaların da birçok açıdan benzerlik taşıdığı tespit edilmiştir. Benzer bir şekilde UNESCO (2021) tarafından yayınlanan raporda ülkeler buldukları bölgelere göre ve farklı sınıf kademeleri açısından cinsel eğitimin okul müfredatına dahil edilmesi noktasında sınıflandırılmıştır.

Şekil 2. Cinsel Eğitimi Okul Müfredatına Dahil Eden Ülkelerin Bölgelere Göre Dağılımı ve Cinsel Eğitimin Verildiği Sınıf Kademeleri (UNESCO, 2021)

UNESCO (2021) tarafından yayınlanan rapora göre okullarda cinsel eğitim konusunda veri elde edilen 155 ülkenin 132'sinde okullarda cinsel eğitim ile ilgili yasal düzenlemeler yapıldığı bildirilmiştir. Ülkelerin neredeyse yarısı hem ilköğretim hem de ortaöğretim

kademelerinde okullarda cinsel eğitim vermektedir. Fakat bu ülkelerin verilen cinsel eğitimin içeriği açısından birbirinden büyük ölçüde farklılaştığı bulunmuştur. Hatta dünyanın bazı bölgelerinde ülkelerin cinsel eğitimi daha fazla müfredatlarına dahil etme eğiliminde olduğu görülmesine rağmen okullarda yaptıkları uygulamaların kalitesi konusunda ciddi endişeler vardır. Çünkü raporda, müfredata cinsel eğitimin dahil edildiğini bildiren ülkelerin bu eğitimi nasıl uyguladığı ve hangi konu içeriklerine ne kadar değindiğinin ülkeler tarafından net olarak belirtilmemiş olması sebebiyle nicelik olarak cinsel eğitim uygulamalarının fazla olarak görüldüğü bölgelerin nitelikten yoksun olma ihtimali bulunmaktadır. UNESCO tarafından yayınlanan bu raporun ışığında literatürdeki mevcut çalışmaların değerlendirilmesi büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle bu çalışmada veri elde edilen ülkeler, UNESCO tarafından yayınlanan rapor doğrultusunda buldukları bölgelere göre değerlendirilmiştir.

Afrika

UNESCO (2021) tarafından yayınlanan rapora bakıldığında Kuzey Afrika ile Doğu ve Güney Afrika arasında cinsel eğitimin verildiği sınıf kademeleri arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Doğu ve Güney Afrika'nın Kuzey Afrika'ya göre cinsel eğitimi okul müfredatına daha fazla dahil ettiği ve aynı zamanda ilköğretimden ortaöğretime kadar bütün kademelerde cinsel eğitim müfredatını oluşturmaya özen gösterdiği UNESCO tarafından bildirilmektedir. Fakat bu noktada cinsel eğitimi okul müfredatına dahil eden ülkelerin yanı sıra cinsel eğitimi göz ardı eden ülkelerin incelenmesi de bundan sonraki politikaların ve uygulamaların oluşturulmasında göz önünde bulundurmak açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu noktada Agbemenu ve Schlenk (2011) Kenya'da ergenlerin çoğunun mevcut sosyokültürel bariyerlerden dolayı yeterli cinsel eğitim alamadıklarını öne sürmektedirler. Bu bariyerlerin aile hayatına sirayet ettiğini vurgulayarak Kenya toplumu içerisinde ergen ile yetişkin arasındaki cinsellik konusunda yapılan konuşmaların hoş karşılanmadığını ve bu sebeple ebeveynlerin çocuklarına cinsel eğitim veremediklerini ifade etmektedirler. Okullar açısından ise ilkokul döneminde okullarda cinsel eğitime değinilse dahi lise dönemi için cinsel eğitimin göz ardı edilerek müfredata dahil edilmediğini vurgulamaktadırlar. Okulların ve öğretmenlerin toplumun bir parçası olması dolayısı ile kültürel değerleri doğrudan veya dolaylı olarak barındırabileceği düşünülebilir. Kenya toplumunda ifade edilen çocuk ve yetişkin arasında yapılan konuşmalardaki sınırlılıklar okul ortamında da öğretmen ve öğrenci arasında devam ediyor olabilir. Bu sebeple cinsel eğitimin yasal düzenlemeler ile okullarda verilmesi sağlansa dahi toplumda bulunan sosyokültürel bariyerler cinsel eğitimin pratikteki uygulamasını sınırlandırıcı yönde etki edebilir. Politika yapımcılar açısından bakıldığında ise sosyokültürel bariyerlerin engel olması durumunda Kenya toplumuna benzer olarak cinsel eğitimin okul müfredatına girmesi dahi zorlaşabilir. Fakat Afrika toplumlarının hepsi için okullarda cinsel eğitim açısından durum aynı değildir. Bu noktada cinsel eğitim uygulamalarının okullarda müfredata dahil edilmesine kadar yaşanan süreçlerin incelenmesi de faydalı olacaktır.

Bazı Afrika toplumları belirli aşamalardan geçmiş ve cinsel eğitimi okul müfredatına dahil etmeyi başarmıştır. Örneğin Huaynoca ve diğerleri (2014), Nijerya'da ilk olarak cinsel eğitim müfredatının sonuçlarını görmek adına 3 yıl boyunca Lagos eyaletinde bir pilot çalışma uygulandığını ifade etmektedirler. Ardından ergenlerde daha az riskli cinsel davranış ortaya çıkması üzerine Edo Eyaletinde de aynı uygulamanın yapıldığını ve olumlu sonuçların desteklendiğini öne sürmektedirler. Devamında ise özellikle cinsel eğitimin Nijerya'da ülke genelinde okul müfredatına dahil edilmesinin ardından dini ve kültürel değerlerin öne sürülerek cinsel eğitimin okul müfredatına dahil edilmesini eleştiren farklı kesimlerin ortaya çıktığını belirtmektedirler. Nijerya'da okullarda cinsel eğitimin uygulanmasında prezervatif kullanımı gibi bazı konuların ihmal edilmesi ve uygulamada problemler ortaya çıkmasına rağmen ergenler için cinsel eğitim müfredatının ülke genelinde uygulanmasına devam edildiğini bildirmektedirler. Kenya toplumunun yaşadığı duruma benzer olarak Nijerya toplumunda da kültürel bariyerler ortaya çıkmış fakat farklı bir sonuç elde edilmiştir. Kenya'da okul müfredatına dahil edilmeyen cinsel eğitimin Nijerya'da dahil edilmesi sağlanmıştır. Fakat toplumun hazır bulunuşluğu sağlanamadığında cinsel eğitimin teorikteki planlaması pratikte tam olarak hayata geçirilememektedir. Örneğin prezervatif kullanımı gibi bir konunun planlanmasına rağmen anlatılamaması hazır bulunuşluğun sağlanamadığı bir ortamda eğitimin aksadığını göstermektedir. Cinsel eğitimin verilmesinden önce profesyonel bir hazırlık yapılması ve eğitimcilerin rahat hissetmesi önemli bir konu olarak değerlendirilebilir.

Cinsel eğitim bazı Afrika toplumları açısından sağlık bilgisi sağlama yönüyle büyük bir öneme sahiptir. Örneğin, Khau (2012) Lesotho Krallığı'nın zaten az olan nüfusunun büyük bir bölümünün cinsel yolla bulaşan hastalıklardan mustarip olduğunu ifade etmektedir. Bu sebeple, cinsel eğitimin Lesotho Krallığı tarafından bu sorunlarla baş etme noktasında bir kurtarıcı olarak görüldüğünü belirtmektedir. Fakat bu noktada Lesotho Krallığı'nın cinsel eğitim müfredatında cinselliğin daha çok olumsuz yönlerine odaklanarak istenmeyen gebelikler, cinsel istismar ve enfeksiyonlar gibi konuları öğrencilere vermeyi tercih ettiğini vurgulamaktadır. Lesotho Krallığı açısından cinsel eğitim, toplumun yaşadığı sorunlar çerçevesinde şekillenmiştir. Bu noktada cinsel eğitimin içeriğinin evrensel yanları olabileceği gibi toplumun içinde bulunduğu ihtiyaçlara cevap verme özelliği gösterdiği de söylenebilir. Örneğin, Nijerya'da prezervatif kullanımında bilgi aktarma amacı varken Lesotho Krallığı'nda ayrıca ülkenin sorunlarına cevap verilmesi amacıyla farklı noktaların özellikle vurgulandığı görülmektedir. Benzer bir şekilde, Wood ve Rolleri (2014) Güney Afrika'da cinsel eğitimin 7. Sınıftan 12. Sınıfa kadar "Hayata Uyum Sağlama" adlı zorunlu bir ders kapsamında verildiğini fakat özellikle cinsel yolla bulaşan hastalıklara yoğunlaştığını çünkü ülke genelinde ergenlerin bu konuda sıkıntılar yaşadığını belirtmektedirler. Lesotho Krallığı gibi Güney Afrika da okullarda cinsel eğitim uygulamalarını ülke genelindeki ergenlerin yaşadığı sıkıntıları göz önünde bulundurarak yapılandırmıştır. Sonuç olarak cinsel eğitimin evrensel konu içeriklerini barındırmasının yanı sıra ülkelerin yaşadıkları sorun durumlarından etkilendiği de görülmektedir.

Bazı Afrika toplumları ise cinsel eğitim anlamında büyük değişimler yaşamışlardır. Örneğin, Chau ve diğerleri (2016) Senegal’de cinsel eğitimin 20 yıl içerisinde yavaş bir şekilde ülke genelinde yayıldığını ifade etmektedirler. Cinsel eğitim müfredatı içerisinde ilişkiler, iletişim, reddetme ve uzlaşma, cinsel istismar, anatomi, fizyoloji, üreme, cinsellik, gebelik önleme ve cinsel hastalıklar gibi konuların bulunduğunu belirtmişlerdir. Diğer Afrika toplumlarına benzer olarak Chau ve diğerleri, Senegal’de de cinsel eğitimin bazı kesimlerden büyük tepkiler aldığını fakat cinsel eğitim müfredatının oluşturulmasında dini liderlere danışıldığını ve bazı konuların toplumdaki değerler göz önünde bulundurularak müfredattan çıkarıldığını bildirmişlerdir. Bu noktada diğer Afrika toplumlarına benzer bir özellik gösteren Senegal toplumu, cinsel eğitim müfredatının toplumun her kesimi tarafından kabul edilmesi hedefine karşılık müfredat konularının bazılarında fedakârlık etmiştir. Bu noktada cinsel eğitimin birbirini destekleyici kazanımlarından biri eksik kaldığında diğer kazanımın öğrenciler tarafından öğrenilmesi zorlaşabilir. Nepal örneği ile ilişkilendirilirse cinsel hastalıklardan korunmanın gerekli olduğu gibi yüzeysel bir bilgi verilirken prezervatif kullanımı gibi içerik bilgisinin göz ardı edilmesi neticesinde öğrencilerde bilgi eksikliği oluşabilir. İnfomal yolla yanlış bilgileri öğrenmeleri yerine formal eğitim içerisinde doğru bilgileri elde etmeleri hedeflenen öğrencilerin eksik ve yetersiz bilgiler sebebiyle yeniden arkadaş ve internet gibi informal bilgi kaynaklarına dönüşüne sebebiyet verilebilir. Sonuç olarak, cinsel eğitimin toplum tarafından kabul edilmesinin yanı sıra eğitimin niteliğinden ödün verilmemesi de büyük bir öneme sahiptir. Bu sebeple hem toplumun beklentileri hem de bilimsel ölçütler denge gözetilerek uzlaştırılmalıdır.

Otobo ve diğerleri (2021) tarafından Afrika ülkelerinde verilen cinsel eğitimin yeterliliğini ölçmeyi amaçlayan bir çalışmada %25,4 oranında katılımcının ortalamasının üzerinde bir cinsel eğitim aldığı, iyi bir cinsel eğitim alanların oranının ise yalnızca %1,8 olduğu bulunmuştur. %18,60 oranında katılımcı ise lise düzeyinde hiçbir cinsel eğitim almadığını bildirmiştir. Bu verilere göre Afrika ülkelerinin büyük çoğunluğunda ortaokul ve lise düzeyinde yetersiz cinsel eğitim verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda Afrika ülkelerinin birbirinden çok farklı cinsel eğitim politikaları izledikleri düşünülebilir. Fakat bu cinsel eğitim politikalarının çoğu cinsel eğitimin lise düzeyindeki okullarda kapsamlı bir şekilde verilmesi yönünde etki etmemektedir. Bu noktada yarım bir şekilde verilen bilginin hiç verilmeyen bilgiye göre zaman zaman daha tehlikeli olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Amerika

UNESCO (2021) bazı istisnalar olsa da Latin Amerika ülkelerinde cinsel eğitimin çoğunlukla okullarda müfredat içerisinde verildiğini yayınladığı raporda belirtmiştir. Benzer bir şekilde Banegas (2021) Arjantin’de 2006 yılından itibaren ülke genelinde okullarda kapsamlı bir şekilde cinsel eğitim vermeye başlandığı ifade etmektedir. Arjantin’de erken yaşta başlayan cinsel eğitimin ergenlik döneminde de devam etmekte olduğunu

bildirmektedir. Ayrıca Banegas, Arjantin’de okullarda verilen cinsel eğitim müfredatının İngilizce gibi diğer ders içeriklerine dahil edilmesi yolu ile öğrencilere aktarıldığını vurgulamaktadır. Cinsel eğitimin ayrı bir ders saati içerisinde yapılandırılarak verildiği ülkelerin yanı sıra Arjantin gibi farklı yöntemler deneyen ülkelerin olduğunu görmek, cinsel eğitimin çok farklı tarzlarda verilebileceğini göstermektedir. Temel okul derslerinin müfredatına gömülü olacak şekilde oluşturulan ve öğrencilere sunulan cinsel eğitimin öğrencilerin zihninde daha fazla bağlantı kurmasını kolaylaştırması sayesinde kalıcı öğrenmeler sağlanabilir. Diğer yandan dersin müfredatının içerisinde cinsel eğitimin kaybolma riski mevcut olduğu için ve cinsel eğitim matematik gibi formüle dayalı bir eğitim olmadığı için kazanımların ölçülmesi zor fakat faydalı olabilir. Cinsel eğitim çıktılarının ölçülmesi konusunda ise literatüre bakıldığında birkaç istisna dışında ülkelerin uygulamaları çok kısıtlı durumdadır. Bu konuya ilişkin olarak Kumar ve diğerleri (2013), Kanada eyaletlerinin neredeyse tamamında cinsel eğitimin zorunlu olarak okullarda verildiğini ve cinsel eğitim kazanımlarının ölçülmesi amacıyla uygulamalar mevcut olduğunu bildirmişlerdir. Eyaletler arasında uygulamaların farklılık gösterebildiğini fakat örneğin Ontario eyaleti içinde öğrencilerin lise diploması alabilmeleri için Sağlıklı Büyüme ve Cinsellik ünitesinin 9. ve 10. Sınıf kademelerinde başarılı bir şekilde tamamlanmasını şart koştuklarını bildirmektedirler. Kanada’ya benzer olarak cinsel eğitim kazanımları konusunda öğrencilerin öğrenmeye karşı motivasyonunun sağlanması adına cinsel eğitim çıktılarının ölçülmesi noktasında çeşitli sınavların uygulanması faydalı olabilir. Cinsel eğitimin okullarda verilmesi durumunda diğer derslerden ayrı düşünülerek dışta bırakılması yerine önemine uygun olarak öğrencilerin sınanması sayesinde daha büyük bir farkındalık oluşturulabilir.

Amerika Birleşik Devletleri’ne bakıldığında ise Huber ve Firmin (2014) ilk olarak 1912 ve 1914 yıllarında Milli Eğitim Derneği tarafından okullarda cinsel eğitimin benimsenmesi adına kararlar alındığını ifade etmektedirler. Chicago eyaletinde Chicago Üniversitesi’nin destekleriyle gerçekleştirilen ilk uygulamalardan sonra ise çok küçük ölçekli ilerlemeler kaydedildiğini bildirmektedirler. 1980 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde yalnızca 6 eyalette cinsel eğitim zorunluymken 1989 yılında 17 eyalet tarafından cinsel eğitimin zorunlu hale getirildiğini aktarmaktadırlar. Huber ve Firmin, okullardaki cinsel eğitim uygulamalarında meydana gelen artışın özellikle politika yapıcılarının da desteklemesi ve cinsel eğitime hatırı sayılır miktarda bütçe ayırmaları sayesinde gerçekleştiğini vurgulamaktadırlar. Cinsel eğitimin basite indirgenemeyeceği ve materyaller ile zenginleşmesinin gerekli olduğu düşünüldüğünde okullarda cinsel eğitime bütçe ayrılması önemli bir yatırım olarak değerlendirilebilir. Cinsel eğitimin niteliğini artırmak ve okullardaki yerini sağlamlaştırmak adına politika yapıcılarının gerekli yasal düzenlemeleri oluşturarak gerekli yatırımları yapmaları cinsel eğitim açısından büyük bir öneme sahiptir. Örneğin, Johnson (2016) Amerika Birleşik Devletleri’nin eyaletlerinden biri olan Hawai’de ergenler arasında yaşanan cinsel hastalıklar ve ergen doğum oranında görülen artış sebebiyle cinsel eğitime yatırım yapılmaya başlandığını ifade etmektedir. Bu noktada, cinsel eğitimin

önleyici bir işlev göstermesi sebebiyle ergenler arasında artmakta olan sorunlar açısından bir çözüm olarak Hawaii eyaletindeki tüm okullarda zorunlu hale geldiğini vurgulamaktadır. Sorunlar ortaya çıktığında cinsel eğitime yatırım yapıldığı, Hawaii eyaleti gibi çeşitli ülke ve eyaletlerde görülmektedir. Fakat ülke genelinde sorunların ortaya çıkmasından önce cinsel eğitimin okul müfredatına dahil edilmesi ve buna göre kaynakların ayrılması daha avantajlı olabilir. Önleyici bir işlevi bulunan cinsel eğitime ayrılacak zaman ve yapılacak yatırımın sorunların ortaya çıkmasından sonra oluşacak çeşitli ihtiyaçlar sebebiyle sağlık gibi farklı alanlara aktarılması gerekebilir. Bu durum ise kaynakların verimsiz kullanılmasına yol açabilir. Çünkü cinsel hastalıklar ve ergen doğum oranında artış gibi durumlar, toplumun birçok katmanını etkileyen ve çözülmesi güç büyük sorunlara sebep olabilir.

Avrupa

UNESCO (2021)'e göre Avrupa ülkelerinin çoğu okul müfredatına cinsel eğitimi dahil etmektedir. Fakat Şekil 2'de görülebileceği üzere cinsel eğitim ile ilgili gerekli yasal düzenlemeler olmasına rağmen sınıf kademeleri noktasında Avrupa ülkelerinin bazılarında netlik bulunmamaktadır. Cinsel eğitimin okullarda verilmesinin sağlanması adına yasalar ile düzenlemeler yapılması önemli bir başlangıç noktasıdır. Fakat devamında okulların bu cinsel eğitim uygulamalarını hangi kademelerde ve nasıl vereceği konusunda netlik olmaması durumunda okullarda verilen cinsel eğitimin niteliği düşebilir. Bu duruma benzer olarak Parker ve diğerleri (2009), Avusturya, Belçika, Almanya, Yunanistan, Letonya, Norveç ve Portekiz gibi Avrupa ülkelerinde cinsel eğitimin okullarda yasal düzenlemeler ile verilmesine rağmen bölgeden bölgeye ve hatta öğretmenden öğretmene cinsel eğitimin verilme tarzının farklılaştığını ifade etmektedirler. Bunun temel sebeplerinden biri olarak yasalar ile gerekli düzenlemelerin yapılmış olmasına rağmen öğretmenlerin eğitici eğitiminin gerçekleştirilmemesi olduğunu vurgulamaktadırlar. Yani öğretmenlerin kendi alanlarında uzman olmasına karşın cinsel eğitimin profesyonellik gerektirmesi sebebiyle öğretmenlerin hem bilgi birikimi hem de cinsel eğitime özgü öğretim yöntemleri açısından kapsamlı bir eğitimden geçmesi faydalı olabilir. Parker ve diğerleri tarafından, cinsel eğitimin verilmesi noktasında oluşan farklılıklara ilişkin ortaya konulan bir diğer sebep ise kırsal kesimde bulunan okullar ile şehir merkezinde bulunan okulların sahip oldukları olanaklar açısından farklılaşmasıdır. Hem daha fazla uzmana kolaylıkla erişim sağlayabilmesi hem de materyal anlamında daha fazla kaynağa kısa sürede ulaşabilmesi noktasında şehir merkezindeki okulların kırsal kesimdeki okullara göre daha büyük bir avantajı olabilir. Cinsel eğitime gerekli kaynağın ayrılmaması durumunda kırsal kesimdeki okulların olanakları daha az olduğu takdirde cinsel eğitimin verilmesinde bölgeler arasında farklılıklar ortaya çıkabilir.

Diğer taraftan Şekil 2'de görülebileceği üzere Karadağ ve Kuzey Makedonya gibi bazı Avrupa ülkelerinde okullarda cinsel eğitim verilmesine ilişkin olarak hiçbir yasal düzenleme yapılmamıştır. Yasal düzenlemelerin yapılarak cinsel eğitimin okul müfredatına dahil edilmesine rağmen verilmiş tarzında büyük farklılıkların ortaya çıkabildiği düşünüldüğünde yasal düzenlemelerin olmaması durumunda ise cinsel eğitim hiçbir standart gözetilmeksizin

gerçekleştirilebilir. Hatta cinsel eğitimin tamamen göz ardı edilerek ergenlerin bu konudaki bilgilere ulaşabileceği güvenilir bir kaynak olarak okullardan faydalanamamaları durumunda ergenler bilgisiz kalabilir. Bunun sonucu olarak arkadaşlar ve internet ortamı gibi informal bilgi kaynaklarının kullanımı artabilir. Bu noktada Parker ve diğerleri (2009) Bulgaristan, Kıbrıs ve İspanya gibi ülkelerde cinsel eğitimin okullarda zorunlu olmadığını bildirmekte ve bu sebeple bu ülkelerde ergenlerin diğer bilgi kaynaklarına yönelmekte olduğunu vurgulamaktadırlar. Yani cinsellik konusunda ergenlerin ne olursa olsun bir şekilde bilgi elde etme motivasyonu gösterdikleri söylenebilir. Cinsel eğitimin okullarda verilmesi çeşitli açılardan endişe yaratıcı olabilir fakat verilmediği takdirde ergenlerin bu bilgileri nereden edineceği belirsiz olduğu için daha büyük bir endişe ortaya çıkabilir. Bu sebeple cinsel eğitimin okullarda müfredat içerisinde verilmesi faydalı olabilir.

Asya

UNESCO (2021) tarafından yayınlanan rapordaki veriler ile oluşturulmuş olan Şekil 2'ye bakıldığında Pasifik ülkelerinin okullarda cinsel eğitim verilmesi noktasında hem yasal düzenlemeler açısından hem de cinsel eğitimin verildiği sınıf kademeleri konusunda farklı uygulamalara sahip oldukları görülmektedir. Benzer bir şekilde Naz (2014), 13 tane olan Pasifik ada ülkelerinden yalnızca Cook Adaları, Kiribati, Mikronezya Federe Devletleri, Samoa, Solomon Adaları, Tonga ve Vanuatu tarafından cinsel eğitim müfredatının okullarda uygulandığını belirtilmektedir. Ayrıca, kültürel tabular sebebiyle cinsel eğitimin Pasifik ada ülkelerinde çok yetersiz bir şekilde verilmekte olduğunu bildirmektedir. Dahası, cinsellik konusunda bilgi talep etmelerine rağmen ulaşabilecekleri doğru bilgi kaynaklarından mahrum olmaları sebebi ile ergenlerin çizgi romanlar, kadın dergileri ve pornografi gibi ulaşılabildikleri cinsel içerikli her şeyi araştırdıkları tespit edilmiştir. Benzer bir şekilde Svanemyr ve diğerleri (2015) Pakistan'da okullarda cinsel eğitim verilmediğini ve bu sebeple ergenler için cinsellik konusunda başvurabilecekleri temel bilgi kaynaklarının medya, arkadaşları ve ebeveynleri olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca ebeveynlerin de cinsel eğitime ilişkin bilgi sahibi olmaması sonucunda çocukların yanlış ve eksik bilgilere maruz kalmasının olumsuzluklara yol açabileceğini vurgulamaktadırlar. Bu noktada doğru bilgi kaynağı olarak okullar cinsel eğitim için en güvenilir eğitim ortamları olarak değerlendirilebilir.

Bir diğer Asya ülkesi olarak Hong Kong'da okullarda resmi olarak uygulanan bir cinsel eğitim müfredatının mevcut olmadığı ve resmi bir müfredat olmaması sebebiyle okulların köklü cinsel eğitim programlarından yoksun olduğu Leung ve Lin (2019) tarafından bildirilmektedir. Diğer taraftan Nepal'de ise cinsel eğitimin okullarda verilmesinin yanı sıra aynı zamanda öğrencilere sınav yapılarak verilen cinsel eğitimin çıktılarının değerlendirildiği Acharya ve diğerleri (2009) tarafından ifade edilmektedir. Ayrıca, Nepal'de bulunan okullardaki materyallerin yetersiz olmasının yanı sıra cinsel eğitimin içeriği ile ebeveynlerin beklentilerinin çatışması gibi sorunlar olduğunu bildirmektedirler. Hatta öğretmenlerin cinsel eğitim esnasında çoğunlukla kendilerini rahatsız hissettiklerini ve

toplumun da beklentilerine uygun olarak bazı konuları es geçtiklerini belirtmektedirler. Bu noktada cinsel eğitimin profesyonel bir şekilde verilebilmesi adına bilimsel anlamda gerekliliklerinin toplumun beklentileri ile uzlaştırılması cinsel eğitimin kabul edilebilirliği açısından faydalı olabilir. Bu duruma benzer olarak, Ismail ve diğerleri (2015) Hindistan'da okullarda cinsel eğitim verilmesinin büyük tepkilere yol açtığını bildirmişlerdir. Hatta bu tartışmalar sonucunda okul düzeyinde cinsel eğitim verilmesinin Hindistan'ın Maharastra, Gucerat, Racastan, Madhya Pradeş, Chhattisgarh ve Karnataka eyaletlerinde yasaklandığını belirtmişlerdir. Ayrıca, yetkililerin cinsel eğitimin gençleri yozlaştırdığı ve Hint toplumunun değerlerine ters olduğu gibi açıklamalar yaptıklarını ifade etmişlerdir. Sonuç olarak, cinsel eğitimin okullarda verilmesi her zaman kolay olmamaktadır çünkü eğitimin içeriğine göre tepki toplama ihtimali mevcuttur. Bu noktada hem cinsel eğitimin gerekliliklerinden ödün vermeden hem de toplumun hassasiyetini gözeterek uzlaştırıcı bir tavır takınmak ülke genelinde cinsel eğitimin yaygınlaştırılması açısından anahtar olabilir.

Sonuç ve Öneriler

Dünya genelinde cinsel eğitimin son zamanlarda önem kazandığı görülmektedir. 1950'li yıllarda ortaya çıkmaya başlayan cinsel eğitim programları 2000'li yıllarda artık ülkeler tarafından zorunlu olarak okullarda uygulanmaya başlanmıştır. Ergenlerin cinsel yolla bulaşan hastalıklar, gebelik ve riskli cinsel davranışlar açısından günümüzde yaşadığı sorunlar göz önünde bulundurulduğunda cinsel eğitim büyük bir önem taşımaktadır. Cinsellik hakkında konuşmanın tabu haline geldiği birçok toplum, cinsel eğitim konusunda yaşadığı sıkıntılara çözüm bulma arayışındadır. Dini ve kültürel değerlerin baskın olduğu bu toplumlarda dahi okullarda cinsel eğitimin desteklenmesi, cinsel eğitimin ergenler açısından zaruri bir ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Ülkelerin geçmişten günümüze kadar izlediği aşamalara bakıldığında ilk olarak cinsel eğitim uygulamalarının herhangi bir standart gözetilmeden denendiği dikkat çekmektedir. Aynı ülke içerisinde bulunan farklı bölgelerde hatta farklı okullar arasında dahi görülen uygulama farklılıkları ergenlerde istenen etkiyi yaratmayınca ülkeler cinsel eğitim politikaları oluşturmaya başlamışlardır. Standartları belirlenen cinsel eğitim müfredatının okullarda zorunlu olarak uygulanmaya başlaması neticesinde toplum içerisindeki belli grupların tepkisine maruz kalmak veya yetersiz fona sahip olmak gibi çeşitli sorun durumları ortaya çıkabilmektedir. Bu noktada ülkelerin farklı çözüm arayışları içerisinde olduğu görülmektedir. Fakat yaşanan problemlerin zaman içinde çözümü sağlandıkça ülke genelinde standart bir şekilde uygulanan cinsel eğitim uygulamalarının giderek daha fazla kabul edildiği gözlemlenmiştir. Cinsel eğitim uygulamalarına yeni başlayan ülkelerde toplumun bu tarz uygulamalara yabancı olması sebebiyle gösterdiği tepkilerin, deneyimlerin artması ve olumlu çıktılardan yapılan çalışmalar sonucunda ortaya konması ile birlikte azaldığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak dünyada cinsel eğitimin standartları belirlenmiş bir müfredat içerisinde tüm ülke genelinde verilmesi yönünde bir eğilim bulunmaktadır.

Ülkemizde okullarda verilen cinsel eğitimin yetersiz kaldığı vurgulanmaktadır. Cinsel eğitim uygulamaları konusunda toplumda birtakım endişeler mevcuttur. Bu endişelerin Kenya, Nijerya ve Hindistan gibi bazı Afrika ve Asya ülkelerinde de mevcut olduğu görülmektedir. Bu noktada cinsel eğitimin ergenler arasında cinsel davranışları artıracığı gibi yanlış inanışlar bulunmaktadır. Fakat Pasifik Ada ülkeleri gibi cinsel eğitimin okul müfredatına dahil edilmediği ülkelerde pornografik görüntüye olan ilginin daha fazla arttığı çünkü cinsel eğitim konusundaki meraklarını okullarda tatmin edemeyen ergenlerin kadın dergileri, çizgi romanlar ve pornografik görüntüler gibi materyalleri araştırmaya giriştiği tespit edilmiştir (Naz, 2014). Bu noktada, ergenlerin keyfi olarak pornografik görüntülere yönlenebileceği düşünülebilir fakat cinsel eğitim konusunda tatmin edici bilgilere okullarda ulaşamadıkları takdirde bu ergenlerin ekstra olarak araştırma güdüsüyle pornografik görüntülere daha fazla gömüleceği söylenebilir. Çünkü ergenlerin buldukları dönem itibari ile de hem meraklı oldukları hem de bilgi elde etme motivasyonu ile araştırmaya giriştikleri görülmektedir. Cinsel davranışların ve pornografik görüntülere olan ilginin artması gibi toplumda bulunan endişelerin cinsel eğitimi engellemesi bu endişelerin gerçekleşmesine sebep olmaktadır. Dini ve kültürel değerleri öne sürerek cinsel eğitimi eleştiren kesimlerin yanı sıra toplumlarda birçok farklı sosyokültürel bariyer ortaya çıkabilmektedir. Bu sosyokültürel bariyerler ile baş edemeyen ülkeler Lesotho Krallığı örneğinde olduğu gibi ancak ergenler arasındaki sağlık ve davranış sorunlarının artması sonucunda cinsel eğitimi yasalarla desteklemektedirler. Cinsellik ile ilgili sorun durumlarının artması sonucunda cinsel eğitimin politika yapıcılarının dikkatini çektiği görülmektedir. Fakat sorun durumları ortaya çıkmadan önce politika yapıcılarının cinsel eğitim politikalarını uygulamaya geçirmesi kaynakların verimli kullanılması açısından faydalı olacaktır. Ülkemiz açısından bakıldığında cinsel eğitim politikalarına ihtiyaç bulunmaktadır. Fakat bu noktada ilk olarak toplumun hazır bulunuşluğu göz önünde bulundurulmalıdır. Cinsel eğitim uygulamalarına karşı önyargılı olan bir topluma cinsel eğitimin entegre edilmeye çalışılması Hindistan örneğinde olduğu üzere cinsel eğitime olan önyargının artarak sonucunda cinsel eğitimin yasaklanmasına sebep olabilir. Ya da Nepal örneğinde olduğu gibi cinsel eğitim müfredatının toplumun önyargıları doğrultusunda şekillenmesi ve eksik bir cinsel eğitim müfredatına evrilmesi riski ile karşı karşıya kalınabilir. Toplumun hazır bulunuşluğunun sağlanması ve cinsel eğitim müfredatının şekillendirilmesinin ardından ülkemiz için en önemli mesele cinsel eğitim konusunda bir standart oluşturulmasıdır. Çünkü Letonya, Norveç ve Yunanistan örneklerinde olduğu üzere cinsel eğitim okullarda verilse dahi bir standart oluşturulamayabilir. Türkiye'ye nazaran yüz ölçümü ve nüfus bakımından daha küçük olan bu ülkeler içerisinde cinsel eğitimin standartlarının bölgeden bölgeye hatta okuldan okula değiştiği göz önüne alındığında cinsel eğitim konusunda uzman insan kaynağı ve gereken fonların planlanması ülke genelinde standart bir cinsel eğitim müfredatı uygulanması açısından faydalı olacaktır. Sonuç olarak, ülkemizde cinsel eğitim konusunda bulunan endişelerin giderilmesi açısından doğru bilgiler ışığında toplumda hazır bulunuşluğun sağlanması ve daha sonra politika yapıcılarının desteği ile birlikte oluşturulan cinsel eğitim politikalarının yeterli fon ve profesyonel insan kaynağı

ile birlikte uygulamaya konulması dünyadaki trende uygun bilimsel bir cinsel eğitim müfredatı oluşturulması açısından gerekli ve önemlidir.

Kaynakça

- Abrams, M., Chronos, A., & Grdinic, M. M. (2022). Childhood abuse and sadomasochism: New insights. *Sexologies, 31*(3), 240-259. <https://doi.org/10.1016/j.sexol.2021.10.004>
- Acharya, D. R., Van Teijlingen, E. R., & Simkhada, P. (2009). Opportunities and challenges in school-based sex and sexual health education in Nepal. *Kathmandu University Medical Journal, 7*(4), 445-453. <https://doi.org/10.3126/kumj.v7i4.2773>
- Agbemenu, K., & Schlenk, E. A. (2011). An integrative review of comprehensive sex education for adolescent girls in Kenya. *Journal of nursing scholarship, 43*(1), 54-63. <https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.2010.01382.x>
- Akça, M. Ş. (2020). High School Student's Thoughts about Sexual Education. *Cukurova University Faculty of Education Journal, 49*(2), 1211-1235. <https://dergipark.org.tr/en/pub/cuefd/issue/57389/566168>
- Anikputa, B. C., & Horner, S. D. (2021). Internet use behavior among adolescents and young adults with chronic illnesses. *Journal of Pediatric Nursing, 60*, 260-266. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2021.07.024>
- Attila, F. L., Akpadago, J., Agyei-Sarpong, K., Eshun, E., Inkoom, D., & Asamoah-Gyawu, J. (2022). Adolescent Curiosity as A Predictor of Sexual Behaviours: Adolescent Curiosity/Sex Behaviour. *International Journal of Rehabilitation and Special Education (IJRSE), 2*(2), 99-107. <https://doi.org/10.48165/ijrse.2022.2.2.5>
- Aydın, K., & Hanağası, U. B. (2017). Sosyoloji ve siyasal araştırmalarda karşılaştırmalı yöntem. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (33)*, 57-86.
- Bacıoğlu, S. D., & Tezel, D. (2020). Ebeveynlerin Çocuklarıyla Cinsellik Hakkında Konuşma Stratejileri ve Öz-Yeterlikleri. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi, 37*(2), 37-57. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1453365>
- Ballonoff Suleiman, A., Johnson, M., Shirtcliff, E. A., & Galván, A. (2015). School-based sex education and neuroscience: What we know about sex, romance, marriage, and adolescent brain development. *Journal of School Health, 85*(8), 567-574. <https://doi.org/10.1111/josh.12285>
- Banegas, D. L. (2021). Comprehensive sexual education and English language teaching: an endeavour from southern Argentina. *Innovation in language learning and teaching, 15*(3), 210-217. <https://doi.org/10.1080/17501229.2020.1737704>
- Çakşak, A. (2018). Ergenlerde cinsel eğitim. *Journal of Institute of Economic Development and Social Researches, 4*(11), 498-504. <https://doi.org/10.31623/iksd.89>

- Çalışandemir, F., Bencik, S., & Artan, İ. (2010). Çocukların cinsel eğitimi: geçmişten günümüze bir bakış. *Eğitim ve Bilim*, 33(150).
- Chau, K., Traoré Seck, A., Chandra-Mouli, V., & Svanemyr, J. (2016). Scaling up sexuality education in Senegal: integrating family life education into the national curriculum. *Sex Education*, 16(5), 503-519. <https://doi.org/10.1080/14681811.2015.1123148>
- Dawson, D. A. (1986). The effects of sex education on adolescent behavior. *Family Planning Perspectives*, 162-170. <https://doi.org/10.2307/2135325>
- Deniz, Ü., & Yıldız, R. (2018). Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitim programında cinsel gelişim ve cinsel eğitim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2), 431-447.
- Erbil, N., Orak, E., & Bektaş, A. E. (2010). Anneler cinsel eğitim konusunda ne biliyor, kızlarına ne kadar cinsel eğitim veriyor. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 366-383. <https://doi.org/10.17152/gefad.377516>
- Farnam, F., Pakgozar, M., Mirmohamadali, M., & Mahmoodi, M. (2008). Effect of sexual education on sexual health in Iran. *Sex Education*, 8(2), 159-168. <https://doi.org/10.1080/14681810801981043>
- Fonner, V. A., Armstrong, K. S., Kennedy, C. E., O'Reilly, K. R., & Sweat, M. D. (2014). School based sex education and HIV prevention in low-and middle-income countries: a systematic review and meta-analysis. *PloS one*, 9(3). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0089692>
- Furstenberg Jr, F. F., Moore, K. A., & Peterson, J. L. (1985). Sex education and sexual experience among adolescents. *American Journal of Public Health*, 75(11), 1331-1332. <https://doi.org/10.2105/AJPH.75.11.1331>
- Garzón-Orjuela, N., Samacá-Samacá, D., Moreno-Chaparro, J., Ballesteros-Cabrera, M. D. P., & Eslava-Schmalbach, J. (2021). Effectiveness of sex education interventions in adolescents: An overview. *Comprehensive child and adolescent nursing*, 44(1), 15-48. <https://doi.org/10.1080/24694193.2020.1713251>
- Goldfarb, E. S., & Lieberman, L. D. (2021). Three decades of research: The case for comprehensive sex education. *Journal of Adolescent Health*, 68(1), 13-27. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.07.036>
- Günçe, G. (1978). Cinsel Eğitim. *Eğitim ve Bilim*, 3(15).
- Güzelyurt, T. (2020). Okul öncesi dönemde cinsel eğitim ve istismar: çocuk kitaplarına yönelik bir inceleme. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 4(1), 54-69.

- Hall, K. S., Sales, J. M., Komro, K. A., & Santelli, J. (2016). The state of sex education in the United States. *Journal of Adolescent Health, 58*(6), 595-597. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2016.03.032>
- Halstead, J. M. (1997). Muslims and sex education. *Journal of moral education, 26*(3), 317-330. <https://doi.org/10.1080/0305724970260306>
- Hegde, A., Chandran, S., & Pattnaik, J. I. (2022). Understanding Adolescent Sexuality: A Developmental Perspective. *Journal of Psychosexual Health, 4*(4), 237-242. <https://doi.org/10.1177/26318318221107598>
- Huaynoca, S., Chandra-Mouli, V., Yaqub Jr, N., & Denno, D. M. (2014). Scaling up comprehensive sexuality education in Nigeria: from national policy to nationwide application. *Sex Education, 14*(2), 191-209. <https://doi.org/10.1080/14681811.2013.856292>
- Huber, V. J., & Firmin, M. W. (2014). A history of sex education in the United States since 1900. *International journal of educational reform, 23*(1), 25-51. <https://doi.org/10.1177/105678791402300102>
- Ismail, S., Shajahan, A., Rao, T. S., & Wylie, K. (2015). Adolescent sex education in India: Current perspectives. *Indian journal of psychiatry, 57*(4), 333. <https://doi.org/10.4103/0019-5545.171843>
- Johnson, K. (2016). Insights in Public Health: The Current State of Sexual Health Education in Hawai'i Public Schools. *Hawai'i Journal of Medicine & Public Health, 75*(3), 82.
- Kardeş, S., & Karaman, N. G. (2018). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocuğun cinsel eğitimine ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18*(3), 1554-1570. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2018.18.39790-471147>
- Khau, M. (2012). Sexuality education in rural Lesotho schools: Challenges and possibilities. *Sex Education, 12*(4), 411-423. <https://doi.org/10.1080/14681811.2012.677210>
- Kumar, M. M., Lim, R., Langford, C., Seabrook, J. A., Speechley, K. N., & Lynch, T. (2013). Sexual knowledge of Canadian adolescents after completion of high school sexual education requirements. *Paediatrics & child health, 18*(2), 74-80. <https://doi.org/10.1093/pch/18.2.74>
- Lee, J. E., & Park, J. H. (2020). Effects of socialization on adolescent sexual behaviors in Lao PDR. *Journal of Child and Family Studies, 29*, 2967-2981. <https://doi.org/10.1007/s10826-020-01713-5>
- Leung, H., & Lin, L. (2019). Adolescent sexual risk behavior in Hong Kong: prevalence, protective factors, and sex education programs. *Journal of adolescent health, 64*(6), S52-S58. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2018.12.007>

- Lindberg, L. D., Santelli, J. S., & Singh, S. (2006). Changes in formal sex education: 1995–2002. *Perspectives on sexual and reproductive health*, 38(4), 182-189. <https://doi.org/10.1111/j.1931-2393.2006.tb00277.x>
- Miskinzod, D. (2022). Beyond Eurocentrism: lack of social justice and non-western perspectives in sexuality education classes. *Sex Education*, 1-12. <https://doi.org/10.1080/14681811.2022.2050689>
- Mutalip, S. S. M., & Mohamed, R. (2012). Sexual education in Malaysia: accepted or rejected?. *Iranian journal of public health*, 41(7), 34.
- Naz, R. (2014). Sex education in Fiji. *Sexuality & Culture*, 18(3), 664-687. <https://doi.org/10.1007/s12119-013-9204-3>
- Otobo, D. D., Edugbe, E. A., Mesak, D., Ishola, A. M., Amamchukwu, C. L., Odia, A., & Adefila, O. J. (2021). The prevalence and need of comprehensive sexual education (CSE) in secondary schools in Africa. *International Journal of Clinical Obstetrics and Gynaecology*, 5(3), 172-174. <https://doi.org/10.33545/gynae.2021.v5.i3c.923>
- Özkan, H., Taşğın, Z. D. Ü., & Apay, S. E. (2020). Cinsellik ile ilgili eğitim alan ve almayan öğrencilerin cinsel sağlık bilgi düzeylerinin karşılaştırılması. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(1), 11-21.
- Öztürk, B., & Siyez, D. (2015). İlköğretim 6. sınıf öğrencilerine yönelik cinsel eğitim programının etkililiğinin incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 30-55. <https://doi.org/10.12984/eed.86489>
- Parker, R., Wellings, K., & Lazarus, J. V. (2009). Sexuality education in Europe: An overview of current policies. *Sex Education*, 9(3), 227-242. <https://doi.org/10.1080/14681810903059060>
- Schaalma, H. P., Abraham, C., Gillmore, M. R., & Kok, G. (2004). Sex education as health promotion: what does it take?. *Archives of sexual behavior*, 33(3), 259-269. <https://doi.org/10.1023/B:ASEB.0000026625.65171.1d>
- Starkman, N., & Rajani, N. (2002). The case for comprehensive sex education. *AIDS patient care and STDs*, 16(7), 313-318. <https://doi.org/10.1089/108729102320231144>
- Strange, V., Oakley, A., Forrest, S., & Ripple Study Team. (2003). Mixed-sex or single-sex sex education: how would young people like their sex education and why?. *Gender and Education*, 15(2), 201-214. <https://doi.org/10.1080/09540250303852>
- Svanemyr, J., Baig, Q., & Chandra-Mouli, V. (2015). Scaling up of life skills based education in Pakistan: a case study. *Sex Education*, 15(3), 249-262. <https://doi.org/10.1080/14681811.2014.1000454>
- Strasburger, V. C., & Brown, S. S. (2014). Sex education in the 21st century. *Jama*, 312(2), 125-126. <https://doi.org/10.1001/jama.2014.4789>

- Sungur, M. Z. (1998). Cinsel eğitim. *Klinik Psikiyatri*, 2, 103-108.
- Teke, H., & Melekoğlu, M. (2022). Erken Çocukluk Dönemi Cinsel Eğitim Çalışmalarının İncelenmesi: Sistemik Bir Derleme. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 144-160. <https://doi.org/10.53629/sakaefd.1106519>
- Tuğut, N., & Gölbaşı, Z. (2019). Okul öncesi dönem çocuğu olan (3-6 yaş) ebeveynlerin cinsel eğitim tutumlarının belirlenmesi. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 13(3), 287-294. <https://doi.org/10.21763/tjfmpe.610610>
- Turnbull, T., Van Wersch, A., & Van Schaik, P. (2008). A review of parental involvement in sex education: The role for effective communication in British families. *Health Education Journal*, 67(3), 182-195. <https://doi.org/10.1177/0017896908094636>
- Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı (TAPV). Okul Öncesinden Ortaöğretime Öğretim Programlarının ve Ders Kitaplarının Kapsamlı Cinsel Sağlık Eğitimi Bağlamında Analizi. Haziran, 2022. 04 Mart 2023 tarihinde <https://www.tapv.org.tr/wp-content/uploads/2022/11/tapv-okul-oncesinden-ortaogretime-ogretim-programlarinin-ve-ders-kitaplarinin-analizi-haziran-2022.pdf> adresinden alınmıştır.
- UNESCO. The journey towards comprehensive sexuality education. 2021. 04.03.2023 tarihinde <https://www.unfpa.org/sites/default/files/pubpdf/The%20journey%20towards%20comprehensive%20sexuality%20education%20C%20Global%20status%20report.pdf> adresinden alınmıştır.
- Ünlüer, E., & İnan, R. (2021). Okul öncesi öğretmen adaylarının cinsel eğitim hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(2), 377-397. <https://doi.org/10.33400/kuje.908351>
- Varsa, E. (2020). Sex advice East and West: sex education and family planning in Cold War Austria and Hungary. *The History of the Family*, 25(4), 649-670. <https://doi.org/10.1080/1081602X.2019.1702890>
- Vassilikou, K., & Ioannidi-Kapolou, E. (2014). Sex education and sex behaviour in Greek adolescents: a research review. *Social Cohesion and Development*, 9(2), 143-154. <https://doi.org/10.12681/scad.8912>
- Villar, M. E., & Concha, M. (2012). Sex education and cultural values: Experiences and attitudes of Latina immigrant women. *Sex Education*, 12(5), 545-554. <https://doi.org/10.1080/14681811.2011.627733>
- Whitehead, B. D. (1994). The failure of sex education. *The Atlantic Monthly*, 274(4), 55-80.
- Wood, L., & Roller, L. A. (2014). Designing an effective sexuality education curriculum for schools: Lessons gleaned from the Southern African literature. *Sex Education*, 14(5), 525-542. <https://doi.org/10.1080/14681811.2014.918540>

- Yağcı, F., Gürbüz, M. D., & Sezgin, E. (2021). Ergenlik Dönemi Çocukların Cinsel Eğitime Yönelik Tutumları İle Ebeveynlerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(4), 1211-1225. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.889239>
- Yakut, H. İ., & Özgü, B. S. (2013). Adolesanlarda cinsel eğitim. *Jinekoloji-Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi*, 10(39), 1633-1635. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/934295>